

N. MASSIM, 70:

„Iorga m-a învățat să prețuiesc piesa românească“



— Stimate maestre, frumoasa vîrstă de 70 de ani este propice amintirilor pilduitoare. Văd pe birou, la loc de cinste, monumentalul dicționar, viu discutat și azi, al învățatului I. G. Massim, bunicul dumneavoastră. Nu v-ați simțit îndemnat să deveniți filolog ?

— Nu, fiindcă la vîrsta primelor elanuri tinerești am avut șansa să-l întîlnesc pe marele Zaharia Bărsan, fondatorul Naționalului clujean și profesor la Conservatorul din capitala Ardealului. I-am fost student, apoi coleg de teatru, învățînd de la el ce înseamnă rostire, emoție, cultură scenică. Deși în 1931 mi-am luat și licența în filosofie, tot la Cluj, n-am renunțat la teatru.

— Apoi — o știu din memoriile actorului Vasile Brezeanu, căruia i-ați urmat la conducerea Teatrului „Ligii culturale“ — s-a petrecut întîlnirea decisivă cu N. Iorga...

— Într-adevăr, și pentru Vasile Brezeanu și pentru mine, întîlnirea cu Iorga a însemnat cotitura în carieră. Chemat de el să regizez spectacole la Vălenii de Munte, „piese simple pentru oameni modești“, cum le spunea savantul, m-am pomenit gîndind la un întreg program de educație a oamenilor prin teatru. Alături de Iorga, la „Liga culturală“, am înțeles importanța teatrului istoric. Iorga m-a învățat să prețuiesc piesa românească, s-o impun într-un repertoriu, să lupt pentru afirmarea ei. Promovînd dramaturgia națională, noi, oamenii de teatru, săvîrșim un act de înalt patriotizm. Teatrul lui Iorga trebuie înțeles în acest context. Am regizat piese de Caragiale, Delavrancea, Iorga, Lucian Blaga, Tudor Mușatescu. V. I. Popa, Ion Luca, Felix Aderca, Tudor Șoimaru, Mihail Sadoveanu, zeci și zeci de piese. De repertoriul străin, nu mai vorbesc... Sînt fericit că mi-am făcut datoria față de teatrul în limba părinților mei...

— Știu că entuziasmul pentru profesie, ce v-a animat întotdeauna, vi l-ați pus și în slujba dramaturgiei anilor noștri, întîi ca regizor al Teatrului Național din București, apoi, ca prim-regizor al Teatrului Tineretului.

— Am trăit emoții rare pregătind spectacolul cu Cetatea de foc de Mihail Davidoglu. O realitate nouă, tumultuoasă, se cerea tradusă scenic. Era în 1949. Am plecat la Reșița, în documentare, împreună cu Liviu Ciulei, creatorul decorurilor. Acel spectacol (cu Calboreanu, Ion Manolescu, Botta și mulți alții) a plăcut mult, pentru că era viu ; în el se reflectau sentimentele noastre pentru muncătorii cunoscuți la Reșița. Am realizat spectacolul purtîndu-i în suflet. Asta, la Teatrul Național. La Teatrul Tineretului, nu pot uita spectacolele cu Simion Albae de Silvia Andreescu și Theodor Mănescu. Cei de mine de Lucia Demetrius, Viforul (cu Al. Critico), Vodă-Cuza și Unirea de Tudor Șoimaru... Vezi că vorbesc numai despre piesa românească. Mi-e drag, azi, să vorbesc doar despre ea. Dar țin să amintesc și de năstrușnicul „Tîndărică“, căruia, demult, i-am fost, cîțiva ani, singurul regizor. Apoi a apărut fermecîtoarea Margareta Niculescu, studenta mea la I.A.T.C. Am fost și profesor de regie, știi ? „Băieții“ mei se numeau Lucian Giurchescu, Horea Popescu, Cornel Popa, Victor Tudor Popa, N. Frunzetti... Să revin, însă, la „Tîndărică“. Cel mai drag spectacol al meu, acolo, dintre foarte multe, a fost Papuciada de Camil Petrescu, o „joacă“ de mare finețe literară.

Să nu mă întrebî ce sînt acum, la 70 de ani. Cînd stau seara, aici, la birou, și scriu sau citesc, fac ce fac de-o viață întregă. Citesc și visez, ca pe vremea Clujului. Și-mi doresc să fiu un bătrîn... de viitor !

Ionuț Niculescu